

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun Bâzı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Madde Eklenmesi hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile ilânı : 6 . V . 1955 - Sayı : 8999)

No.
6544

Kabul tarihi
27 . IV . 1955

MADDE 1. — 11 . VI . 1930 tarihli ve 1715 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun birinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1. — Türkiye'de banknot ihracı imtiyazını munhasıran haiz olmak üzere Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası unvanı altında anonim şirket olarak bir banka tesis edilmiştir.

Bankanın ve banknot ihracı imtiyazının müddeti, 1999 senesi sonuna kadar devam eder. Bu imtiyazın müddeti, bitmesine beş sene kalıncaya kadar temdit edilebilir.

MADDE 2. — Aynı Kanunun 2315 sayılı Kanunla değiştirilen 14 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 14. — İstikrar Kanununun meriyete vaz'ına kadar banka 5 nci madde mucibince uhdesine aldığı evrakı nakdiye miktarını artırmıyacaktır. Ancak altın ve döviz ihtirasına, ticari ve zirai senetlerin iskontosuna, hazineye avans verilmesine ve senedat ve tahvilât mukabili kredi ve avanslara dair 20, 34, 35, 36, 37, 38, 39 ve 40 ncü maddelerde gösterilen şartlar ve hadler dâhilindeki emisyon bu hükümden müstesnadır.

MADDE 3. — Aynı Kanunun 3492 sayılı Kanunla değiştirilen 34 ncü maddesinin (2) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

2. Banka, miktarı câri yıl masraf bütçeleri yekûnunun yüzde on beşini geçmemek üzere Hazineye kısa vâdeli bir avans hesabı açar. Bu avans hesabına tatbik edilecek faiz nispeti, Hazine ile banka arasında kararlaştırılır.

Bankanın bu avans mukabilinde yapabileceği emisyon miktarı, hesabın borç bakiyesini geçemez.

MADDE 4. — Aynı Kanunun 3492 sayılı Kanunla değiştirilen 38 ncü maddesinin 1 ve 5 numaralı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

1. Banka, asgari üç imzayı ihtiva eylemek ve vâdelerine en çok (120) gün kalmış olmak şartıyla bankalar tarafından tevdi dilecek ticari senet ve vesikaları iskonto edebilir. İmzalardan biri yerine sigorta poliçeleriyle beraber olmak üzere emtiaya veya mahsule mütaallik depo makbuzu veya varant gibi teminat dahi kabul edebilir. Bu takdirde, emtia ve mahsulün kolaylıkla satılabilir neviden olmaları ve kıymetlerinin, senet baliğinden bankanın tâyin edeceği nispetlerden fazla bulunması şarttır. Şu kadar ki, tâyin edilecek nispetler % 10 dan az olamaz.

Banka, muteber addettiği iki imza ile de istisnaen iktifa edebilir.

Sanayi ve maden işleriyle uğraşan hakiki ve hükmi şahısların bir banka tarafından ibraz edilecek ticari senetleri ile, küçük sanat erbabı, esnaf ve esnaf teşekküllerinin kredi ihtiyaçlarını karşılamakla kanunen tavzif edilmiş bulunan bankalar tarafından tevdi olunacak senetler de, vâdelerinin hulûlüne en çok (9) ay

kalmış olmak kaydıyle, yukardaki şekil ve şartlar dâhilinde reeskonta kabul edilebilir. Ancak, bu bentte zikri geçen senetlerin mecmuu, (120) güne kadar vâdeli reeskont cüzdanının hafta sonu vaziyetindeki yekûnunun % 50 sini geçemez.

5. Yukardaki fıkralarda zikredilen kayıt ve şartlar mahfuz kalmak şartıyla banka iskonto etmek salâhiyetini haiz olduğu senetler ile Hazine bonoları üzerine avans vermek hakkına da sahiptir.

MADDE 5. — Aynı Kanununun 2748 sayılı Kanunla değiştirilen 40 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 40. — a) Banka Devlet tahvilleriyle borsada kayıtlı diğer sağlam tahvilâta mukabil, borsa değerlerinin en çok % 80 ni nispetinde ve (120) gün vâde ile bankalara avans verebilir. Ancak işbu muameleler dolayısıyla yapılacak emisyon miktarı, 38 nci maddenin 1 nci fıkrasında yazılı (120) güne kadar vâdeli senetler yekûnunun üçte birini geçemez.

b) Banka, Amortisman ve Kredi Sandığına yapacağı Devlet tahvilleri muayyenasında kullanılmak üzere (120) gün vâde ile ve bu tahviller mukabilinde, tahvillerin ihraç fiyatını aşmamak kaydıyle ve Maliye Vekâleti ile banka arasında kararlaştırılacak faizle avans verebilir.

Şu kadar ki açacağı işbu avansla bunun mukabilinde yapacağı emisyon miktarı, 38 nci maddenin (1) numaralı fıkrasında yazılı (120) güne kadar vâdeli senetler yekûnunun üçte birini geçemez.

MADDE 6. — Aynı Kanununun 45 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 45. — Bu kanunla tasrih edilen hususlar dışında banka, kendi nam ve hesabına hiçbir iş ve ticaret yapamayacağı gibi, başka şirket ve müesseselere de iştirak edemez ve kendi hisse senetleri dâhil, hiçbir hisse senedi satın alamaz.

Ancak banka,

a) Merkez Bankalarının katıldığı milletlerarası malî teşekküllere Hükümetin muvafakati ile hissedar olabilir;

b) Kendi işleri için lüzumlu olan gavrimeenküllere tasarruf edebilir;

c) Kendi banknotlarını tabeylemek üzere matbaa tesis edebilir. Bu matbaada bedeli mukabilinde banknot, hisse senedi tahvil, pul ve kıymetli kâğıt da basılabilir.

MADDE 7. — Aynı kanununun 48 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 48. — Banka kendi sermayesi ile ihtiyat akçelerinin yekûnunun % 10 unu tecavüz eden miktarda bir meblâğı ihtiva eden bir poliçeyi mükerrer iskonto edemeyeceği gibi bu miktarı aşan senet ve ticari vesikayı teminat olarak da kabul edemez.

MADDE 8. — Aynı kanununun 78 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 78. — Bankanın üçe kadar Umum Müdür Muavini olup, bunlar da Umum Müdür gibi tâyin olunurlar. Muavinler temettüe iştirak edemezler; memur veya bir banka veya şirkette İdare Meclisi Âzası ve vazifeleri devam ettiği müddetçe hissedar dahi olamazlar.

Umum Müdürün gaybubetinde, tâyin edeceği muavin kendisine vekâlet eder.

MADDE 9. — Aynı kanununun 88 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 88. — Bankanın temettüleri şu suretle tevzi olunur:

Yüzde yirmi ihtiyat akçesine;

Hisse senetlerinin nominal kıymetleri üzerinden % 6 nispetinde ilk temettü hissesi olarak hissedarlara;

Yukardaki yüzdeler tutarının tenzilinden sonra kalan miktardan âzami % 5 i aylıklarının (% 10 - % 100) ü nispetinde memurlara ve yüzde onu da fevkalâde ihtiyat akçesine;

Hisse senetlerinin nominal kıymetleri üzerinden Umumi Heyet kararı ile âzami % 6 nispetinde ikinci temettü hissesi olarak hissedarlara;

Bu tevziden sonra bir bakıye kaldığı takdirde bu bakıye Hazineye verilir.

MADDE 10. — Aynı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir:

Ek Madde 1. — Banka Umum Müdürlüğü, Türkiye'de faaliyette bulunan bankaların kredi, döviz ve diğer muamelelerine ait her türlü malûmatı ve müşterilerinin risk vaziyetlerini talep ve bu risk vaziyetleri hakkında ilgili bankaları ten vir edebilir.

Bankalar, istenilen malûmatı vermek mecburiyetindedirler.

MADDE 11. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 12. — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

5 Mayıs 1955

Riyyaseti Cumhura yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 28 . IV . 1955 ve 1/152

Bu kanunun ilânının Başvekâlete bildirildiğine dair Riyyaseti Cumhurdan gelen tezkerenin tarih ve numarası : 5 . V . 1955 ve 4/148

Bu kanunun müzakerelerini gösteren abıtların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
3 91
6 341,426:437,482:484

[İnikat : 66 ve 68 — 245 sıra sayılı matbua 66 ncı İnikat Zabıt Ceridesine bağlıdır.]